

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 maja 2019 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący:	<i>SSO Bożena Chłopecka</i>
Protokolant:	Protokolant sądowy Katarzyna Stosio

po rozpoznaniu w dniu 10 maja 2019 r. w Warszawie

na rozprawie sprawy z powództwa *T. Z., J. Z. (1), E. L., J. Z. (2), A. M. (1), P. G., A. T. i A. G.*

przeciwko *Skarbowi Państwa- Ministrowi Rolnictwa i Rozwoju Wsi*

o odszkodowanie

orzeka:

I. zasądza od pozwanego Skarbu Państwa- Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi na rzecz:

- 1) powoda T. Z. kwotę 65.689,54 zł (sześćdziesiąt pięć tysięcy sześćset osiemdziesiąt dziewięć złotych pięćdziesiąt cztery grosze) wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 15 lutego 2019 roku do dnia zapłaty;
- 2) powoda J. Z. (1) kwotę 98.533,93 zł (dziewięćdziesiąt osiem tysięcy pięćset trzydzieści trzy złote dziewięćdziesiąt trzy grosze) wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 15 lutego 2019 roku do dnia zapłaty;
- 3) powódki E. L. kwotę 98.533,93 zł (dziewięćdziesiąt osiem tysięcy pięćset trzydzieści trzy złote dziewięćdziesiąt trzy grosze) wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 15 lutego 2019 roku do dnia zapłaty;
- 4) powoda J. Z. (2) kwotę 65.689,54 zł (sześćdziesiąt pięć tysięcy sześćset osiemdziesiąt dziewięć złotych pięćdziesiąt cztery grosze) wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 15 lutego 2019 roku do dnia zapłaty;
- 5) powódki A. M. (1) kwotę 65.689,54 zł (sześćdziesiąt pięć tysięcy sześćset osiemdziesiąt dziewięć złotych pięćdziesiąt cztery grosze) wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 15 lutego 2019 roku do dnia zapłaty;
- 6) powoda P. G. kwotę 147.801,50 zł (sto czterdzieści siedem tysięcy osiemset jeden złotych pięćdziesiąt groszy) wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 15 lutego 2019 roku do dnia zapłaty;
- 7) powódki A. T. kwotę 24.633,58 zł (dwadzieścia cztery tysiące sześćset trzydzieści trzy złote pięćdziesiąt osiem groszy) wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 15 lutego 2019 roku do dnia zapłaty;
- 8) powódki A. G. kwotę 24.633,58 zł (dwadzieścia cztery tysiące tysięcy sześćset trzydzieści trzy złote pięćdziesiąt osiem groszy) wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 15 lutego 2019 roku do dnia zapłaty;

II. oddala powództwo w pozostałym zakresie;

III. ustala, że pozwany Skarb Państwa-Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi ponosi koszty postępowania w całości pozostawiając ich szczegółowe rozliczenie referendarzowi sądowemu.

Sygn. akt: IC 731/18

UZASADNIENIE

W pozwie skierowanym w dniu 23 grudnia 2014 roku przeciwko Skarbowi Państwa-Ministrowi Rolnictwa i Rozwoju Wsi powodowie J. Z. (3), T. Z., J. Z. (1), E. L., J. Z. (2), A. M. (1), P. G. jako następcy prawni A. Z. (1) domagali się zasądzenia na ich rzecz odszkodowania za szkodę wyrządzoną wydaniem w dniu 13 czerwca 1949 r., przez Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych w formie ostatecznej decyzji administracyjnej utrzymującej w mocy decyzję Wojewody B. z dnia 24 listopada 1948 r., i tym samym potwierdzenia, że areal 25 ha, stanowiących własność A. Z. (1), położony na działce o nr (...) w Rejestrze Pomiarowym dla wsi i majątku Z., ówczesnej gminy S., a obecnie D., podpadał pod działanie przepisów dekretu o przeprowadzeniu reformy rolnej, co pozbawiało zarówno A. Z. (1) jak i jej następców prawnych, całkowitej możliwości dysponowania ww. gruntem, doprowadzając w konsekwencji do powstania szkody w ich majątku w sytuacji, gdy decyzja ta wydana została z rażącym naruszeniem prawa, skutkującym jej nieważnością, co zostało potwierdzone ostateczną decyzją Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 stycznia 2013 r. I tak powodowie domagali się kolejno:

- 1) zasądzenia od pozwanego Skarbu Państwa-Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi na rzecz powódki J. Z. (2) kwoty 123.750 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 16 września 2014 roku do dnia zapłaty;
- 2) zasądzenia od pozwanego Skarbu Państwa-Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi na rzecz powoda J. Z. (1) kwoty 61.875 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 16 września 2014 roku do dnia zapłaty;
- 3) zasądzenia od pozwanego Skarbu Państwa-Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi na rzecz powódki E. L. kwoty 61.875 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 16 września 2014 roku do dnia zapłaty;
- 4) zasądzenia od pozwanego Skarbu Państwa-Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi na rzecz powoda T. Z. kwoty 41.250 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 16 września 2014 roku do dnia zapłaty;
- 5) zasądzenia od pozwanego Skarbu Państwa-Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi na rzecz powoda J. Z. (2) kwoty 41.250 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 16 września 2014 roku do dnia zapłaty;
- 6) zasądzenia od pozwanego Skarbu Państwa-Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi na rzecz powódki A. M. (1) kwoty 41.250 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 16 września 2014 roku do dnia zapłaty;
- 7) zasądzenia od pozwanego Skarbu Państwa-Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi na rzecz powoda P. G. kwoty 123.750 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 16 września 2014 roku do dnia zapłaty.

Ponadto powodowie wnieśli o zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych /pозew k. 2-18/.

W odpowiedzi na pozew z dnia 28 maja 2015 roku pozwany Skarb Państwa-Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od każdego powodów na rzecz Skarbu Państwa-Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa kosztów zastępstwa procesowego według norma przepisanych. W uzasadnieniu swojego stanowiska pozwany zakwestionował powództwo co do zasady, jak i co do wysokości. Pozwany podał, iż strona powodowa nie wykazała przesłanek odszkodowawczych, a ponadto, iż brak jest związku przyczynowego pomiędzy wadliwą decyzją a szkodą dochodzoną przez powodów. Pozwany podniósł także zarzut przedawnienia roszczenia /odpowiedź na pozew k. 152-161/.

W trakcie trwania postępowania w dniu 17 marca 2017 roku zmarła powódka J. Z. (3). Postanowieniem z dnia 7 listopada 2017 roku Sąd Okręgowy w Warszawie zawiesił postępowanie w sprawie na podstawie art. 174 § 1 pkt 1 kpc / postanowienie k. 475/.

Postanowieniem z dnia 28 czerwca 2018 roku Sąd Okręgowy w Warszawie podjął zawieszony postępowanie z udziałem następców prawnych powódki J. J. Z., E. L., A. T., A. G., T. Z., J. Z. (2), A. M. (1) /postanowienie k. 584/.

W dalszym toku postępowania strony zmodyfikowały żądanie dochodzone pozwem, wnosząc ostatecznie w dniu 1 kwietnia 2019 roku o:

- 1) zasądzenie od pozwanego Skarbu Państwa-Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi na rzecz powoda J. Z. (1) kwoty 98.533,93 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 16 września 2014 roku do dnia zapłaty;
- 2) zasądzenie od pozwanego Skarbu Państwa-Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi na rzecz powódki E. L. kwoty 98.533,93 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 16 września 2014 roku do dnia zapłaty;
- 3) zasądzenie od pozwanego Skarbu Państwa-Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi na rzecz powoda T. Z. kwoty 65.689,54 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 16 września 2014 roku do dnia zapłaty;
- 4) zasądzenie od pozwanego Skarbu Państwa-Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi na rzecz powoda J. Z. (2) kwoty 65.689,54 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 16 września 2014 roku do dnia zapłaty;
- 5) zasądzenie od pozwanego Skarbu Państwa-Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi na rzecz powódki A. M. (1) kwoty 65.689,54 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 16 września 2014 roku do dnia zapłaty;
- 6) zasądzenie od pozwanego Skarbu Państwa-Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi na rzecz powoda P. G. kwoty 147.801,50 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 16 września 2014 roku do dnia zapłaty;
- 7) zasądzenie od pozwanego Skarbu Państwa-Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi na rzecz powódki A. T. kwoty 24.633,58 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 16 września 2014 roku do dnia zapłaty;
- 8) zasądzenie od pozwanego Skarbu Państwa-Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi na rzecz powódki A. G. kwoty 24.633,58 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 16 września 2014 roku do dnia zapłaty /pismo k. 707 i k. 712/.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

K. Z. był dawnym właścicielem majątku ziemskiego pn. (...), położonego w gminie D. /okoliczność bezsporna, pismo k. 94/.

Dnia 8 lipca 1934 roku K. Z. darował swojej żonie A. Z. (1) część działek nr (...) o łącznej powierzchni 25 ha. Zgodnie z zapisami aktu notarialnego działka ewidencyjna nr (...) miała powierzchnię 81,5408 ha, a w jej skład wchodziły grunty wraz pastwiskiem i lasem. Działka ewidencyjna nr (...) miała powierzchnię 17,6740 ha, a w skład jej wchodziły pastwiska z piaskami i wodami. Z działki nr (...) K. Z. darował swojej żonie grunt o powierzchni 20 ha, a z działki nr (...) grunt o powierzchni 5 ha. Wydzielony obszar stanowił dwa kompleksy oddzielone od siebie drogą, która przebiegała przy południowej granicy działki nr (...) oraz przy północnej granicy działki (...) /**dowody:** „Wypis aktu Notarjusza w S.” k. 90, opinia pisemna biegłego A. Z. (2) k. 285-362, k. 431-438, k. 639-679/.

Z dniem 13 września 1944 r., wszedł w życie dekret (...) Komitetu (...) o przeprowadzeniu reformy rolnej. Na cele reformy rolnej przeznaczone zostały nieruchomości ziemskie stanowiące własność albo współwłasność osób fizycznych lub prawnych, jeżeli ich rozmiar przekraczał określony w dekreście areal ziemi. Wśród osób których majątek ziemski przeszedł na rzecz Skarbu Państwa, był także K. Z. właściciel (...), położonego w gminie D.. Stąd w dniu 6 października 1948 r., sporządzony został przez Komisarza Ziemskiego protokół przejęcia majątku Z. w którym

wskazano jego granice, zasobność i stan, a także podano powierzchnię poszczególnych użytków, przyjmując że łączny ich wielkość stanowi 91.3657 ha /**dowody**: protokół k. 99/.

Następnie Wojewoda B. na podstawie w/w protokołu, orzeczeniem z dnia 24 listopada 1948 roku Nr(...) postanowił uznać, że nieruchomości ziemskie Z. położona w gminie D. o obszarze 91.3087 ha podlega przejściu na cele reformy rolnej /**dowód**: orzeczenie k. 51/.

Powyższe orzeczenie zostało zakwestionowane przez K. Z.. W dniu 23 lutego 1949 r., wykonano kolejny protokół przejścia w zakresie lasów i nieużytków, a w dniu 27 kwietnia 1949 r., protokół zdawczo -odbiorczy nieruchomości ziemskiej Z., który został uzupełniony późniejszym protokołem z dnia 2 stycznia 1950 r. Następnie Minister Rolnictwa i Reformy Rolnej orzeczeniem z dnia 13 czerwca 1949 r., Nr: (...) utrzymał w mocy rozstrzygnięcie Wojewody B., z tym jednak zastrzeżeniem, że ogólny obszar nieruchomości ziemskiej Z., podlegający przejściu na cele reformy rolnej ustalił na 117.6656 ha. Organ uznał za bezskuteczny akt notarialny z dnia 8 lipca 1934 r., Repertorium 370 mocą którego K. Z. darował swojej żonie A. Z. (1) 25 ha ziemi, albowiem został on sporządzony bez zezwolenia władz ziemskich. Stąd areal podlegający przejściu został dodatkowo powiększony m.in. o 25 ha /**dowody**: protokół k. 102, protokół k. 105/.

Powodowie T. Z., J. Z. (1), E. L., J. Z. (2), A. M. (1), P. G., A. T. i A. G. są następcami prawnymi A. Z. (1) /**dowody**: skrócony odpis aktu zgonu k. 44, postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku k/ 45-49, odpis skrócony aktu urodzenia k. 50, odpis skrócony aktu zgonu k. 469, postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku k. 582/.

Wnioskiem z dnia 20 listopada 2009 r., T. Z. wystąpił do Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi o stwierdzenie nieważności orzeczenia Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 13 czerwca 1949 roku utrzymującego nim w mocy orzeczenia Wojewody B. z dnia 24 listopada 1948 r. Decyzją z dnia 27 sierpnia 2012 roku Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi stwierdził nieważność orzeczenia Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 13 czerwca 1949 roku oraz utrzymanego nim w mocy orzeczenia Wojewody B. z dnia 24 listopada 1948 roku w części dotyczącej gruntów o pow. 25 ha, stanowiących część działek oznaczonych numerami (...) w Rejestrze Pomiarowym dla wsi i majątku Z., gm. S., ułożonego w 1933 r., przez mierniczego przysięgłego S. B., nabytych przez A. Z. (1) w dniu 8 lipca 1934 roku w S. przez notariusza A. M. (Repertorium (...), aktu 237) /**dowód**: decyzja k.56/.

Następnie ww. Minister postanowieniem z dnia 27 lutego 2013 r. Nr: (...) wyjaśnił wątpliwości co do treści swojej decyzji, wskazując, że następcom prawnym ówczesnych właścicieli służy prawo domagania się zwrotu lub odszkodowania za niesłusznie przejęte nieruchomości /**dowód**: postanowienie k. 86 /.

Rozstrzygając wniosek o ponowne rozpoznanie sprawy Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi decyzją z dnia 17 stycznia 2013 r., Nr: (...) utrzymał w mocy uprzednią swoją decyzję. Stanowisko Ministra Rolnictwa zaakceptował również Wojewódzki Sąd Administracyjny w W., który wyrokiem z dnia 10 października 2013 r. sygn. akt I SA/Wa 480/13 oddalił skargę T. Z. nr ww. decyzję Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 stycznia 2013 r. /**dowód**: decyzja k. 63, wyrok k. 70/.

Wobec ostateczności decyzji Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, stwierdzającej nieważność decyzji z 1949 r., z dniem 17 sierpnia 2013 r., powodowie skierowali do pozwanego wniosek o wypłatę stosownego odszkodowania w dniu 5 września 2014 roku. W odpowiedzi na wezwanie Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi poinformował, iż nie znajduje podstaw do wypłaty żądanego odszkodowania /**dowód**: wezwanie do zapłaty k. 130/.

Część dawnej działki ewidencyjnej nr (...), z której K. Z. darował 20 ha swojej żonie A. Z. (1), aktualnie została podzielona na kilkanaście działek ewidencyjnych. W obszarze wspomnianych 20 ha gruntu, leżą następujące działki: (...) (częściowo), (...) (częściowo), (...), (...), (...), (...), (...), (...), (...), (...) (częściowo), (...) (częściowo). Obszar darowanych 20 ha graniczy od północy z drogą gruntową o szerokości 3,0 m należąca do wsi B., od południa graniczy z drogą krajową nr (...) o nawierzchni asfaltowej, od wschodu i zachodu graniczy z gruntami rolnymi. Na przedmiotowym terenie przeważają grunty orne, w północnej i południowej części występują tereny leśne, a przez teren przebiega droga o nawierzchni gruntowej dzieląca go na dwie części. W północnej części przez teren w kierunku

równoleżnikowym przebiega podziemny ropociąg, wzdłuż drogi dojazdowej, o której wspomniano powyżej biegnie napowietrzna sieć energetyczna średniego napięcia, nad terenem przebiega również napowietrzna linia wysokiego napięcia. Teren równinny, przy granicy z drogą krajową znajduje się niewielka skarpa / **dowód:** opinia biegłego geodety R. K. k. 245-250, opinia biegłego A. Z. (3) k. 285-362, k. 431-438, k. 639-679/.

Część zaś dawnej działki ewidencyjnej nr (...), z której K. Z. darował 5 ha swojej żonie A. Z. (1), aktualnie została podzielona na kilkanaście działek ewidencyjnych. W obszarze wspomnianych 5 ha gruntu, leżą następujące działki: (...) (częściowo), (...) (częściowo), (...) (częściowo), (...) (częściowo), (...), (...), (...), (...), (...) (częściowo), (...), (...), (...), (...), (...) (częściowo). Obszar darowanych 5 ha graniczy od północy z drogą krajową m 62 o nawierzchni asfaltowej, od wschodu z terenami leśnymi, od południa z pastwiskami, od zachodu z terenem leśnym i pastwiskami. W odległości ok. 350 m na zachód przebiega koryto rzeki B.. Na przedmiotowym terenie występują pastwiska, wody stojące (starorzecze B.) oraz tereny leśne. Na terenie znajduje się budynek mieszkalny jednorodzinny oraz droga dojazdowa o nawierzchni gruntowej. Teren równinny opadający W kierunku południowym, na terenie występują niewielkie deniwelacje / **dowód:** opinia biegłego geodety R. K. k. 245-250, opinia biegłego A. Z. (3) k. 285-362, k.431-438, k. 639-379/.

Wartość rynkowa nieruchomości ziemskiej o powierzchni 25 hektarów, położonej częściowo na działce numer (...) (20 ha) i działce numer (...) (5 ha) stanowiącej część dawnego (...) położonego w gminie S. (obecnie D.) według stanu i przeznaczenia z dnia 13 czerwca 1949 roku oraz aktualnych cen rynkowych wynosi 597.616 zł /**dowód:** opinia biegłego A. Z. (3) k. 285-362, k. 431-438, k. 639-679/.

Sąd ustalił powyższy stan faktyczny na podstawie złożonych do akt sprawy dokumentów, a także opinii biegłych sądowych z zakresu geodezji oraz wyceny nieruchomości.

Sąd dał wiarę załączonym do akt sprawy dokumentom, jako że zawarte w nich informacje tworzyły spójny obraz stanu faktycznego, a żadna ze stron nie kwestionowała ich autentyczności.

Opinię biegłego geodety R. K., jak i opinie sporządzone przez biegłego ds. (...) uznał Sąd za w pełni wiarygodne, sporządzone w sposób rzetelny, wyczerpujący i w pełni odpowiadające na pytania Sądu w zakresie wiadomości specjalnych. Biegli dokonali rzeczowej analizy dokumentów znajdujących się w aktach sprawy, jak również na dokumentach znajdujących się w zasobach geodezji właściwych miejscowo organów oraz na dokumentach archiwalnych i na ich podstawie w sposób nie budzący wątpliwości udzielili odpowiedzi na pytania Sądu.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Powództwo zasługiwało w większej mierze na uwzględnienie.

Roszczenie powodów zostało oparte o treść art. 160 k.p.a. w zw. z art. 5 ustawy z dnia 19 lipca 2004 roku o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych ustaw. (Dz. U. nr 162, poz. 1692). Z uwagi na to, iż wadliwa decyzja administracyjna została wydana przed wejściem w życie ww. ustawy uchylającej art. 160 k.p.a., a decyzja nadzorcza zapadła już po nadejściu tej daty, w sprawie ma zastosowanie art. 160 k.p.a. z wyłączeniem przepisów uzależniających dochodzenie odszkodowania na drodze sądowej od uprzedniego wyczerpania trybu administracyjnego (por. uchwała pełnego składu Sądu Najwyższego z dnia 31 marca 2011 r., sygn. akt III CZP 112/10).

Przepis art. 160 k.p.a. w brzmieniu obowiązującym na dzień 31 sierpnia 2004 roku stanowił w § 1 że stronie, która poniosła szkodę na skutek wydania decyzji z naruszeniem przepisu art. 156 § 1 albo stwierdzenia nieważności takiej decyzji, służy roszczenie o odszkodowanie za poniesioną rzeczywistą szkodę, chyba że ponosi ona winę za powstanie okoliczności wymienionych w tym przepisie. Z kolei § 2 tego przepisu stanowił, że do odszkodowania stosuje się przepisy Kodeksu cywilnego z wyłączeniem art. 418 tego Kodeksu. Wedle § 3 art. 160 k.p.a. odszkodowanie przysługuje od organu, który wydał decyzję z naruszeniem przepisu art. 156 § 1 k.p.a., chyba że winę za powstanie okoliczności wymienionych w tym przepisie ponosi inna strona postępowania dotyczącego tej decyzji; w tym ostatnim przypadku roszczenie o odszkodowanie służy w stosunku do strony winnej powstania tych okoliczności. Zgodnie natomiast z § 6 art. 160 k.p.a. roszczenie o odszkodowanie przedawnia się z upływem trzech lat od dnia, w którym stała się ostateczna

decyzja stwierdzająca nieważność decyzji wydanej z naruszeniem przepisu art. 156 § 1 albo decyzja, w której organ stwierdził, w myśl art. 158 § 2 k.p.a., że zaskarżona decyzja została wydana z naruszeniem przepisu art. 156 § 1 k.p.a.

Przepis art. 160 k.p.a. nie zawiera żadnej regulacji dotyczącej przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej za szkodę wyrządzoną wadliwą decyzją administracyjną, odsyłając w tym zakresie do przepisów kodeksu cywilnego. Z uwagi na publicznoprawny charakter decyzji administracyjnych i organów je wydających istotne znaczenie dla określenia przesłanek tej odpowiedzialności ma przepis art. 417 k.c.. Ponadto w zakresie określenia rozmiaru szkody i związku przyczynowego między wydaniem wadliwej decyzji administracyjnej, a szkodą zastosowanie znajdują także przepisy art. 361 – 363 k.c. Powyższe determinuje również zakres faktów, które obowiązana jest udowodnić strona domagająca się odszkodowania z tego tytułu.

Zgodnie z art. 361 § 1 k.c. zobowiązany do odszkodowania ponosi odpowiedzialność tylko za normalne następstwa działania lub zaniechania, z którego szkoda wynikła. W takiej sytuacji powodowie powinni w niniejszej sprawie udowodnić istnienie adekwatnego związku przyczynowego pomiędzy wydaniem wadliwej decyzji z dnia 24 listopada 1948 roku, a powstaniem szkody w ich majątku.

W pierwszej kolejności odnieść należy się do podniesionego przez pozwanego zarzutu przedawnienia roszczenia powodów. W ocenie Sądu stwierdzić należy, że nie zasługuje on na uwzględnienie. Za ugruntowane w orzecznictwie uznać należy, podzielane przez Sąd zapatrywanie, że wymagalność i przedawnienie roszczenia odszkodowawczego wobec Skarbu Państwa przewidzianego w art. 160 k.p.a. zostały uregulowane w szczególny sposób. Chociaż chodzi tu o odpowiedzialność za czyn niedozwolony, nie stosujemy ogólnych przepisów o czynach niedozwolonych i przedawnieniu roszczeń (w tym art. 6 ustawy z dnia 15 listopada 1956 r.), lecz regulację szczególną zawartą w art. 160 § 6 k.p.a. (tak Sąd Najwyższy w uchwałach z 31 marca 2011 r., III CZP 112/10, z 26 stycznia 1989 r., III CZP 58/1988 OSNC 1989, nr 9, poz. 129). Roszczenie o naprawienie szkody wynikające z decyzyjnego (administracyjnego) stwierdzenia nieważności decyzji wydanej z naruszeniem art. 156 § 1 k.p.a. przedawnia się zatem z upływem trzech lat od dnia, w którym stała się ostateczna decyzja w przedmiocie takiego stwierdzenia (art. 160 § 6 k.p.a.), bez względu na to, kiedy szkoda powstała (lub się ujawniła) (patrz: Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 22 sierpnia 2014 r. Sygn. akt I ACa 858/14).

W niniejszej sprawie decyzja nadzorcza została wydana w dniu 27 sierpnia 2012 roku i stwierdziła nieważność orzeczenia Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 13 czerwca 1949 roku, natomiast pozew w niniejszej sprawie został złożony w dniu 23 grudnia 2014 roku, a więc przed upływem trzyletniego okresu przedawnienia.

Wobec nieuwzględnienia zarzutu przedawnienia warunkiem uwzględnienia roszczenia było wykazanie przez powodów istnienia związku przyczynowo-skutkowego w rozumieniu art. 361 § 1 k.c. Zgodnie z art. 361 § 1 k.c. zobowiązany do odszkodowania ponosi odpowiedzialność tylko za normalne następstwa działania lub zaniechania, z którego szkoda wynikła. W niniejszej sprawie strona powodowa udowodnić musiała istnienie adekwatnego związku przyczynowego pomiędzy wydaniem wadliwej decyzji administracyjnej a powstaniem szkody w majątku powodów.

Rozstrzygnięcie o istnieniu adekwatnego związku przyczynowego pomiędzy tak rozumianą szkodą, a zdarzeniem ją powodującym musi być poprzedzone oceną, czy szkoda nastąpiłaby także wtedy, gdyby zapadła decyzja zgodna z prawem (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 lutego 2004 r., sygn. akt II CK 433/02).

Oceniając przesłanki odpowiedzialności przewidzianej art. 160 k.p.a. na tle okoliczności tej sprawy, Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że każda z nich została wykazana.

Decyzją z dnia 27 sierpnia 2012 roku Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi na podstawie art. 156 § 1 pkt 2 kpa stwierdził nieważność orzeczenia Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 13 czerwca 1949 roku oraz utrzymanego nim w mocy orzeczenia Wojewody B. z dnia 24 listopada 1948 roku w części dotyczącej gruntów o pow. 25 ha, stanowiących część działek oznaczonych numerami (...) w Rejestrze Pomiarowym dla wsi i majątku Z., gm. S., ułożonego w 1933 r.,

przez mierniczego przysięgłego S. B., nabytych przez A. Z. (1) w dniu 8 lipca 1934 roku w S. przez notariusza A. M. (Repertorium 370, aktu 237).

Wobec tego stwierdzić należy, iż fakt, że decyzja administracyjna została wydana z rażącym naruszeniem prawa, przesądza o bezprawności i winie funkcjonariusza państwowego przy wykonywaniu powierzonych mu czynności (tak m.in. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 3 maja 1985 r., II CR 121/85, OSNC 1986, nr 4, poz. 53).

Zdaniem Sądu strona powodowa wykazała istnienie ciągu przyczynowo - skutkowego.

Wbrew stanowisku prezentowanemu przez pozwanego źródłem szkody w niniejszej sprawie było orzeczenie Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 13 czerwca 1949 roku, utrzymujące w mocy orzeczenie Wojewody B. z dnia 24 listopada 1948 roku, na podstawie którego przyjęto, że nieruchomości ziemskie (...), stanowiące własność K. Z. podpada pod działanie przepisu art. 2 ust. 1 lit. e dekretu PKWN z dnia 6 września 1944 roku o przeprowadzeniu reformy rolnej. Zgodnie bowiem z art. 2 ust. 1 lit. e dekretu (...) Komitetu (...) z dnia 6 września 1944 roku o przeprowadzeniu reformy rolnej (Dz. U. z 1945 roku, nr 3, poz. 13) na cele reformy rolnej przeznaczone były nieruchomości stanowiące własność albo współwłasność osób fizycznych lub prawnych, jeżeli ich rozmiar łączny przekracza bądź 100 ha powierzchni ogólnej, bądź 50 ha użytków rolnych, a na terenie województw (...), (...) i (...), jeśli ich rozmiar łączny przekracza 100 ha powierzchni ogólnej, niezależnie od wielkości użytków rolnych tej powierzchni. Nieruchomości składające się na nieruchomości ziemską „Z.” nie były własnością K. Z., lecz A. Z. (1), a ich rozmiar nie spełniał norm obszarowych, co było sprzeczne z art. 2 ust. 1 lit e o reformie rolnej i jest rażącym naruszeniem prawa.

Bezpośrednim skutkiem wydania aktu prawnego z rażącym naruszeniem prawa było przejście nieruchomości przez Skarb Państwa, a w konsekwencji pozbawienie poprzednika prawnego powodów składnika majątku, jakim była przedmiotowa nieruchomość. Z punktu widzenia powstania szkody pozostaje bez znaczenia dalszy los nieruchomości znacjonalizowanej, w szczególności możliwość jej nabycia przez podmioty trzecie. Szkoda rozumiana jako uszczerbek w majątku poprzednika prawnego powodów (a w konsekwencji i samych powodów) powstała w momencie wydania orzeczenia sprzecznego z przepisami ówczesnie obowiązującego prawa. Szkoda bowiem nie powstałaby, gdyby organ administracji orzekł zgodnie z art. 2 dekretu, iż nieruchomość A. Z. (1) nie podpada pod działanie przepisu art. 2 ust. 1 lit. e dekretu.

Zbycie nieruchomości przez Skarb Państwa na rzecz osób trzecich ma natomiast znaczenie z punktu widzenia sposobu naprawienia powstałej szkody. Art. 363 § 1 k.c. pozostawia alternatywne sposoby naprawienia szkody, bądź przez przywrócenie stanu poprzedniego, bądź przez zapłatę odpowiedniej sumy pieniężnej. Przepis stanowi dalej, iż gdyby przywrócenie stanu poprzedniego było niemożliwe albo gdyby pociągało za sobą dla zobowiązanego nadmierne trudności lub koszty, roszczenie poszkodowanego ogranicza się do świadczenia w pieniądzu.

W warunkach niniejszej sprawy przywrócenie stanu poprzedniego nie jest możliwe. Decyzją z 27 sierpnia 2012 roku Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi stwierdził nieważność decyzji z 13 czerwca 1949 roku na podstawie art. 156 § 1 pkt 2 k.p.a. Literalne brzmienie art. 156 § 2 k.p.a. przewiduje, iż nie stwierdza się nieważności decyzji z przyczyn wymienionych w § 1 pkt 1, 3, 4 i 7, jeżeli od dnia jej doręczenia lub ogłoszenia upłynęło dziesięć lat, a także gdy decyzja wywołała nieodwracalne skutki prawne. Treść przepisu nakazuje tym samym orzeczenie nieważności decyzji w przypadkach określonych w art. 156 § 1 pkt 2, 5-6 k.p.a. niezależnie od upływu czasu od doręczenia lub ogłoszenia decyzji. Tym samym stwierdzenie nieważności decyzji z 1949 roku winno skutkować zniweczeniem ex tunc wszystkich jej skutków, nie sposób jednak nie dostrzec, iż część nieruchomości przeszły na własność na rzecz osób trzecich, tym samym decyzja z 13 czerwca 1949 roku wywołała nieodwracalne skutki prawne. Orzeczenie nieważności decyzji, a w konsekwencji usunięcie jej z obrotu prawnego nie zniweczyło cywilnoprawnego skutku – powstania uszczerbku w majątku powodów.

Wysokość odszkodowania Sąd ustalił w oparciu o opinię biegłego z zakresu wyceny nieruchomości.

W oparciu o całokształt materiału dowodowego Sąd przyjął, iż wartość nieruchomości ziemskie (...) według stanu i przeznaczenia z daty wydania decyzji z dnia 13 czerwca 1949 roku i według aktualnych cen rynkowych wynosi 597.616 zł.

Biegły sporządzając opinię dokonał oszacowania wartości nieruchomości w oparciu o dostępny materiał dowodowy załączony do akt sprawy.

Wysokość zasądzonego odszkodowania na rzecz poszczególnych powodów wynika z udziału w spadku jaki przysługuje każdemu z nich.

Stosownie do treści art. 481 § 1 k.c., który stanowi, że jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi, Sąd zasądził na rzecz każdego z powodów odsetki ustawowe od dnia następnego po dniu doręczenia pozwanemu opinii aktualizacyjnej biegłego A. Z. (3) w pierwszej instancji jako daty konkretyzacji roszczeń odszkodowawczych powodów, dlatego też żądanie zasądzenia odsetek od daty 16 września 2014 roku jako nieuzasadnione podlegało oddaleniu.

Mając na względzie ogół przytoczonych okoliczności Sąd Okręgowy na podstawie powołanych przepisów orzekł jak w sentencji wyroku. O kosztach Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 k.p.c., uznając, iż powodowie wygrali spór w całości. Stosownie do art. 108 § 1 k.p.c. szczegółowe wyliczenie kosztów postępowania Sąd pozostawił referendarzowi sądowemu.